Однолько Інна Валентинівна,
державний експерт експертної групи
з питань юстиції та правоохоронної
діяльності Директорату з питань юстиції
та правоохоронної діяльності Офісу
Президента України, кандидат юридичних
наук, доцент

ЗАКОНОДАВЧІ ІНІЦІАТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Після прийняття Верховною Радою України (далі – ВРУ) в другому читанні Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки антикорупційна політика повинна стати пріоритетом усіх органів державної влади та місцевого самоврядування та мати утилітарний характер.

У щорічному посланні Президента України до ВРУ про внутрішнє і зовнішнє становище України від 20 жовтня 2020 року, подолання корупції визначено одним із пріоритетів, напрямком, який може і має наповнювати державний бюджет України [1].

Формування антикорупційної стратегії в Україні ґрунтується на основних засадах: оптимізації функцій держави та усунення їх дублювання, цифровізації та відкритті даних, створенні законних альтернатив для наявних корупційних практик, забезпеченні нетерпимості до корупції як серед посадовців, так і серед звичайних громадян, забезпеченні невідворотності покарання корупціонерів без жодної преференції.

В аналітичній доповіді до щорічного Послання Президента України визначено, що антикорупційна політика в України здійснюється переважно у спосіб створення спеціалізованих державних органів, проте ключовим повинно бути мінімізація можливостей для корупції [2].

З цією метою 27 листопада 2020 року під головуванням Президента України відбулося засідання Національної ради з питань антикорупційної політики (далі – Національної ради), діяльність якої визначена Указом Президента України [3].

На порядку денному розглянуті нагальні питання законодавчих ініціатив щодо виходу із ситуації, спричиненої рішенням Конституційного Суду України (далі – КСУ) № 13-р/2020 від 27 жовтня 2020 року щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України [4], що має негативний вплив на антикорупційну інфраструктуру держави задля відновлення нормального функціонування антикорупційних органів України.

З метою реалізації антикорупційної стратегії щодо запобігання корупції, на засіданні Національної також розглянуті невідкладні питання щодо ухвалення законопроектів про відновлення кримінальної

відповідальності за ухилення від подання декларації та внесення до неї завідомо недостовірних відомостей.

Окрім цього, на засіданні Національної ради розглянуто питання щодо врегулювання норм Закону України «Про запобігання корупції» в частині забезпечення повного відновлення перевірок декларацій, серед іншого декларацій суддів. Також визначено, що проектом закону запропоновані відповідні зміни поновлення повноважень Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК).

Така перевірка базується на законодавчій основі, згідно якої декларації суддів КСУ повинні перевіряти представники НАЗК. Проте, мають бути встановлені певні особливості перевірки декларацій суддів і суддів КСУ, спрямовані на мінімізацію контакту між суддею та НАЗК, а також автоматизацію певних процесів призначення перевірок.

Подальшими важливими кроками України у напрямку запобігання корупції за ініціативи Президента України 2 грудня відбудеться онлайн-візит експертів Венеціанської комісії до нашої держави для оцінки стану антикорупційного законодавства [5]. Очікуваний висновок Венеціанської комісії буде підготовлений до 10 грудня, що сприятиме підготовці до комплексної, системної реформи КСУ.

Під час засідання Національної ради також розглянуто питання щодо підготовки законопроекту, яким врегульовуються питання утворення Національного антикорупційного бюро України, розширення повноважень ВРУ щодо ухвалення рішення про звільнення директора НАБУ за наявності законних підстав. Крім того, визначено додаткові гарантії продовження виконання повноважень чинним директором НАБУ до моменту призначення нового директора Бюро в порядку, визначеному законом, але не пізніше закінчення строку його повноважень.

Всі означені напрямки удосконалення діяльності антикорупційних органів України відповідають узгодженим з Міжнародним валютним фондом позиціям щодо відповідних структурних реформ, а ініційовані законодавчі проекти для відновлення стабільної роботи антикорупційної інфраструктури та належної реалізації антикорупційної політики України є надважливими кроками до соціально-економічної та правової стабільності держави, її визнання на міжнародному рівні.

Ураховуючи викладене, нагальним є запровадження принципу нульової толерантності до корупції, забезпечити ефективну діяльність органів, які запобігають корупції та протидіють корупційним правопорушенням, зробити так, щоб громадяни відчули себе у безпеці.

Список використаних джерел

1. Щорічне послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище України від 20 жовтня 2020 р. URL : https://www.president.gov.ua/news/poslannya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-do-verho-64717.

2. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє

становище України від 20 жовтня 2020 р. URL : https://niss.gov.ua/publikacii/poslannya-prezidenta-ukraini/analitichna-dopovid-do-schorichnogo-poslannya-prezidenta-4.

3. Питання діяльності Національної ради з питань антикорупційної політики: указ Президента України від 1 червня 2020 р. № 207/2020 (зі змінами, внесеними згідно з Указом Президента України № 411/2020 від 28.09.2020). *Офіційний вісник України від 12.06.2020.* 2020. № 45. С. 322. Ст. 1427. Код акта 99364/2020.

4. Рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України № 13-р/2020 від 27 жовтня 2020 р. URL : http://ccu.gov.ua/sites/default/files/docs/13_p_2020.pdf.

5. Кримінальна відповідальність за недостовірне декларування має бути суворою – Президент на Нацраді з питань антикорупційної політики. URL : https://www.president.gov.ua/news/kriminalna-vidpovidalnist-za-nedostovirne-deklaruvannya-maye-65317.

Орловська Наталя Анатоліївна,
начальник кафедри теорії права
та кримінально-процесуальної діяльності
Національної академії Державної
прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького, доктор юридичних наук,
професор

КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ СТРАТЕГІЇ НА 2020–2024 РОКИ: ТРАДИЦІЇ ЧИ НОВАЦІЇ?

Проєкт Антикорупційної стратегії на 2020–2024 роки [1] можна віднести до прикладів середньострокового цільового кримінологічного планування. В цьому плані він є продовженням практики розробки нормативних документів, що втілюють системний підхід до протидії певному негативному явищу. В сучасних умовах лише так і має унормовуватися попереджувальна діяльність, коли об’єкт протидії розглядається як частина соціальної практики, що об’єктивно існує в суспільстві та знаходиться у симбіозі з іншими деструктивними явищами. Зокрема, в Преамбулі Конвенції ООН проти корупції (2005) [2] наголошується на зв’язках корупції, організованої та економічної злочинності, у тому числі відмивання коштів, одержаних злочинним шляхом.

Таким чином, представлене у зазначеному проєкті цільове планування є розвитком міжнародних рекомендацій, які були сприйняті Україною після підписання та ратифікації Конвенції ООН проти корупції.